
TEMAGRUPP HÅLLBAR TEXTILANVÄNDNING

INLEDNING

Temagruppens område

Textil är ett av de mest prioriterade inom områdena för minskad miljö- och klimatpåverkan.

Temagruppens fokus är att utveckla information och möjligheter förebygga, återanvända och återvinna textil inom ramen för vad kommunen kan påverka i ansvaret för kommunal avfallsplanering.

Mängder/flöden

Kommunerna i Dalarna samlar in ca 700 ton textilier via samarbetspartners Human Bridge (främst vid kommunens återvinningscentraler), vilket motsvarar 2,4 kg/person.

Restavfallet beräknas innehålla ca 1650 ton textil baserat på plockanalyser 2020, motsvarande ca 5,6 kg/person.

Det brännbara grovavfallet beräknas innehålla ca 2300 ton textil, motsvarande 7,9 ca kg/person.

Aktörer

Kommunernas avfallsverksamheter är en viktig part då den absoluta merparten av textilierna läggs i brännbart restavfall eller grovavfall. Dessutom samlas en stor del av den textil som går till återbruk/materialåtervinning in via kommunernas återvinningscentraler (ÅVC).

Human Bridge har avtal med alla kommunala avfallsverksamheter i Dalarna gällande insamling av textil, främst på ÅVC.

Frivilligorganisationer samlar in och säljer textil via second hand.

Kommunerna använder textil i flertalet verksamheter, exempelvis omsorg.

Region Dalarna använder mycket textil inom sjukvården.

Lagstiftning

Aktuell lagstiftning är EU:s avfallsdirektiv, miljöbalken och avfallsförordningen.

I EU:s handlingsplan är textil en av sju produktvärdekedjor som utpekats som särskilt viktiga att arbeta vidare med.

EU har krav på att textil ska separeras från annat avfall senast 2025. Sverige har utrett frågan och bland annat föreslagit att producentansvar ska införas med mål om att textil i restavfall ska minska med 90 % till år 2036 jämfört med 2022 där 70% nås 2028 och 80% år 2032. Från 2028 föreslås också minst 90% av det insamlade textilavfallet återanvändas eller materialåtervinnas. Förslaget har inte ännu realiserats i lag.

Agenda 2030

- Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

Nationella mål

Miljö kvalitetsmål

Förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 60 viktprocent år 2030.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Textil är ett användbart och nödvändigt material men som under hela sin livscykel ger upphov till stora miljö- och klimateffekter. Produktionen kräver stora mängder vatten, kemikalier och energi. Användning av textil genererar hög energianvändning och utsläpp och attityden till användning och ny konsumtion av textil behöver förändras till att se på textilen som en värdefull resurs. En resurs som också är värd att laga och reparera samt återanvända.

EU har krav på att textil ska separeras från annat avfall från 2025, se Lagstiftning. EU har i det cirkulära ekonomipaketet från 30 mars 2022 angivet flera förslag på lagstiftning för mer hållbar textilproduktion och användning, exempelvis;

- Eco design lagstiftning som innehåller ett ramverk vad företag ska utveckla för mer

hållbara produkter inkl produktpass, märkning och förbud destruktion av osålda eller returnerade produkter

- Förslag till konsumentlagstiftning som ska hjälpa konsumenter att göra mer hållbara val, ex hur länge en vara förväntas hålla, information om att laga och förbud vilseledande information.
- Textilstrategi fram till 2030, ex nya designkrav textil, hindra spridning mikroplast, hållbar textil, producentansvar, och ta itu med utmaningar kring export av textilavfall. Svensk Handel välkomnar textilstrategin bland annat genom att kunskapsuppbyggnad, ökade insatser insamling, sortering och materialåtervinning samt rättvisa konkurrensvillkor.

Konsultbolaget Mackinsey har i en rapport (Scaling textile recycling in Europe) nyligen angett att mindre än 1 procent av textilavfall återvinns till ny textil. Potentialen anges vara minst 20 % återbruk och upp till 25 % materialåtervinning.

Sorteringsguiden i Dalarna hänvisar idag hel flertalet textil till second hand och trasig till förbränning. Detta måste naturligtvis åtgärdas.

I kundundersökning som genomförs vartannat år i dalakommunerna och dess hushåll angav 52% att de brukar överväga om det är nödvändigt köpa nya kläder (alt använda befintliga längre eller köpa begagnat), en stigande trend från 2017 (48%). Lite mer äldre än 65 år anger detta.

Ca 37% anger att de källsorterar mycket textil, ungefär lika i alla åldrar. Det låga värdet har

säkert en del i att sorteringsguiden anger i hög grad att textil ska läggas i restavfall.

Nationellt uppgår konsumtion av textil till ca 140 000 ton (exkl privatimport) motsvarande ca 15 kg/person. Omräknat till Dalarna inhandlas ca 4200 ton textil. Av detta slängs ca 13 kg i det brännbara grovavfallet eller i restavfallet. Mindre än 3 kg (<15%) lämnas till textilinsamling eller second hand. Detta medför en klimatpotential på ca 30 000 ton CO₂e om allt skulle lämnas in istället för att brännas (7,1 kg CO₂e/kg textil, ersättningsgrad 60% ny textil¹). 80 % av textiliers totala klimatpåverkan uppstår i produktionsfasen.

Via Human Bridge är insamlingen från återvinningscentraler dominerande. Textilierna som samlas in transporteras främst till sorteringsanläggningar i Litauen, Kroatien, Polen och Italien. Ca 60 % går till försäljning, 20 % välgörenhet, 15 % trasor och materialåtervinning och 5 % förbränns. En mindre del textil bedöms tas om hand av second hand (<10%).

Det finns främst två materialåtervinningsanläggningar i Sverige, SIPTex (Malmö) och Renewcell (Sundsvall). SIPTex har i oktober 2022 övergått från

forskningsanläggning till en industri, ägd av det kommunägda avfallsbolaget SYSAV. SIPTex gör det möjligt att tillhandahålla råmaterial i Sverige för textilproduktion. Anläggningen kan hantera upp till 24 000 ton/år. Renewcell är inriktade mot att materialåtervinna bomull (ny råvara) och kan ta emot upp mot 60 000 ton textilavfall per år (som då blir världens största återvinningsfabrik för textil). Avsättning är inte ett problem däremot material, främst bomullstextil. Tillverkning av ny textil sker sedan främst i Kina och sydostasien, då marknaden är extremt konsoliderad där fem producenter står för 85% av marknaden.

Allt som tas emot blir inte ny textil, en del går till bilindustri, ljudabsorberande material och möbler.

Den viktigaste åtgärden för att minska miljöpåverkan från textilkonsumtion är att förlänga livslängden på de textilprodukter som redan är tillverkade, fördubblad livslängd minskar klimatpåverkan och vattenanvändning med 50%.

För att kunna materialåtervinna textil krävs ofta att textilen inte är sammansatt av flera material, exempelvis stretch i jeans.

¹ Avfall Sverige Rapport 2019:19

VAD VILL VI GÖRA

Då textil har en mycket stor miljö- och klimatpotential föreslås arbetet kring textil vara långsiktigt med såväl fortlöpande åtgärder för att främja ett visst beteende och mer kortvariga insatser. Arbetet föreslås kopplas till EU:s textilstrategi 2030 gällande tillverkning och handel. Mot kommuner och hushåll bedöms följande strategi vara relevant;

Kommun och region

1. Minska inköp
2. Förlängd livslängd
3. Vid upphandling - ställ krav på återbruk och återvunnen fiber
4. Lämna till återbruk med minst 50% återanvändning/återvinning

Avfallsverksamhet

1. Informera och kommunicera om textil
2. Uppdatera och utveckla sorteringsguide (ej förbränna, styra mot återbruk/materialåtervinning)
3. Utveckla insamling av textil
4. Ta bort brännbar container på ÅVC (innehåller mkt textil).

Hushåll

1. Minska inköp av nya kläder
2. Förläng livslängd
3. Köpa kläder via återbruk
4. Lämna till återbruk med minst 50% återanvändning/återvinning

Exempel mål (2030 jämfört med 2021 om inte annat anges)	Klimat, ton CO2e	Ekonomi, tkr

Minska mängden slängda textilier (summa textil i insamlingsbehållare, i restavfall och brännbart grovavfall) varav Minska mängd textil i restavfall med 50% Minska mängd textil i brännbart grovavfall med 50%	14 000	2000 - 2500 ²
Andel som överväger nödvändighet köpa nya kläder ska överstiga 60%		
Andel som anger att de källsorterar mycket textil ska överstiga 50 %		
Antal genomförda evenemang i kommunen, tex klädbytdagar, studiecirklar etc		

PRIO anger grupper som prioriterade 29/11: A=3 eller fler grupper; B=1-2 grupper

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Information och kommunikation					
Uppdatera sorteringsguide	DalaAvfall driver gemensam sorteringsguide	X		BB	
Etablera information kring hållbar textilanvändning	Köpa kvalitet och tidlöst - använda kläder länge - överväga att köpa in kläder - När det ej används - lämna till återanvändning/återvinning Lagkrav	X		A	
Gemensamma informationskampanjer och informationspaket	Återanvända befintligt informationsmaterial – anpassa till Dalarna Underlag information, se ovan. Finns bla hos Human Bridge Sprid "dubbel användningstid"	X		A	

² 1000-1300 kr/ton

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
	Styra bort textil med innehåll silverjoner eller andra bakteriedödande produkter som kan skada processer i reningsverk				
Gemensamma paket studiecirklar	Ingår i hushållens konsumtion	X			
Inspirera influencers mm	Ex utgå från minimeringsmästarna som uppmärksammades mkt i media och olika kanaler Kan ingå i kommunikationsplan Kan omfatta fler områden än textil	X		BB	
Kommunikationsstrategi	Kan inbegripa fler delar kring kretsloppsplanen	X		BB	
Kampanj fläckborttagning	Dela ut fläckborttagningsnyckel samt "fläckdöljalapp" till alla hushåll. Lapp kan ha grönt budskap (försvara användning).	X		B	
Insamling					
Utveckla insamling av textil	Information, platser, mm Fastighetsnära		X	A	FNI. ÅVC. ÅVS
Återbruk, reparation					
Ta fram gemensamma riktlinjer för hantering second hand butiker	5-10 % av inlämnade kläder går till återbruk/återvinning. Stor andel läggs i brännbart.	X		B	
Utveckla lagning textil	Lokal initiativ. Ge tips på egen lagning. Se Göteborg. Lagningsverkstad i syslördssalar, laga och sy om sina kläder.		X	A	
Utveckla lånetjänster för sådant som används sällan	Samla ihop balkläder när det är dags för studentbal så att eleverna kan låna istället för att köpa nytt. Också jämställdhetsfråga så att alla har "råd" med en fin klänning eller kostym.		X	BB	

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
	Maskeradkläder inför halloween, kanske mest för barn. Samla ihop och låna ut.				
Kommun					
Ge stöd till upphandling kring textilanvändning och inköp i offentlig sektor	Loggor kan störa Gå ta bort logga Ska kunna laga – byt delar ex reflex på varselkläder Checklista	X		BB	